

ONEMOCNĚNÍ OVCÍ

OBSAH

ORGÁNOVÉ NEMOCI	1
VYPADÁVÁNÍ SRSTI	1
AKUTNÍ NADMUTÍ /TYMPANIA RUMUNIS ACUTA/	1
NAKAŽLIVÉ KULHÁNÍ /NAKAŽLIVÁ HNILOBA PAZNEHTŮ/	3
GANGRENÓZNÍ MASTITIDA	4
ACIDÓZA BACHOROVÉHO OBSAHU	4
ALKALÓZA BACHOROVÉHO OBSAHU	5
HNILOBA BACHOROVÉHO OBSAHU	6
CHOROBY LÁTKOVÉ VÝMĚNY	6
KETÓZA	6
MYOPATIE /MYODYSTROFIE/	7
INFEKČNÍ NEMOCI – BAKTERIÁLNÍ	8
LISTERIÓZA	8
INFEKČNÍ NEMOCI - VIROVÉ	10
NEŠTOVICE OVČÍ /VARIOLA OVINA/	10
KATARÁLNÍ HOREČKA OVCÍ /BLUE TONGUE/	10
PŘÍMĚŘ PYSKOVÁ	11
SLINTAVKA A KULHAVKA /SLAK/	12
PARAZITÁRNÍ NEMOCI – ENDOPARAZITÉ	13
MOTOLIČNATOST /FASCIOLOSA/	13
CYSTICERKÓZA /CYSTICERCOSIS/	14
VRTOHLAVOST /COENURÓSA/	15
PARAZITÁRNÍ NEMOCI – EKTOPARAZITÉ	16
KLOŠOVITOST	16
ZDROJE	17

ORGÁNOVÉ NEMOCI

VYPADÁVÁNÍ SRSTI (Alopecie)

Nebo také lysivost je vypadávání vlny, nebo srsti z povrchu těla, přitom na kůži nepozorujeme chorobné změny. Často se vyskytuje i hromadně, přitom vlna ovcí vypadává buď na ohraničených místech, nebo rozptýleně po celém těle.

Etiologie

- U ovcí přichází v úvahu sekundární alopecie, která je prvotním znakem různých primárních nemocí. Nejčastějšími příčinami jsou invazní choroby, jako např. motoličnatost, střevní helmintózy, z infekčních chorob jsou to mastitidy, slintavka a kulhavka.
- Z vnitřních chorob jsou příčinou metabolické poruchy (podvýživa), také se alopecie vyskytuje při graviditě a v šestinedělí.

Patogeneze

- Není dostatečně objasněná. Vlákna srsti jsou tenčí, srst se láme a může dojít ke zničení chlupových folikul (obnova srsti je možná, jen pokud budou folikuly zachovány).

Symptomatologie

- Vlna vypadává z ohraničených ložisek nebo z celého povrchu těla v chuchvalcích. Povrch kůže je hladký, kůže je elastická, na postihnutých místech může být tenčí.

Prognóza

- Po odstranění primární příčiny je příznivá.
- V ostatních případech, když si nejsme jistí v etiologii, je prognóza nepříznivá.

Diagnóza

- Určení diagnózy není těžké. Jen musíme odlišit alopecii od prašiviny ovcí (zde jsou výrazné příznaky svědění a na postihnutých místech jsou změny na kůži). Při výskytu jiných ektoparazitóz se pozoruje vypadávání vlny v důsledky otírání se ovcí o tvrdé předměty.

Terapie

- Po vyléčení primární nemoci přestává i vypadávání vlny. Vhodným doplňkem léčby je úprava krmné dávky.

Prevence

- Alopecie se vyskytuje zpravidla při větším počtu zvířat, proto prevence bude spočívat v zaměření se na ochranu chovu před infekčními, invazními a metabolickými nemocemi.

AKUTNÍ NADMUTÍ / tympania ruminis acuta/

Je to onemocnění charakterizované náhlým zvětšením břišního objemu v důsledku nahromadění plynů v batoru a nemožnost jejich odchodu přirozenou cestou. Toto onemocnění ovcí je dáno hromadným výskytem, rychlým průběhem a značným hynutím. Vyskytuje se zejména při jarní a podzimní pastvě.

Etiologie

- Příjem mladých porostů s vysokým obsahem bílkovin a sacharidů i vody při současném nedostatku hrubé vlákniny nedráždí dostatečně motorické receptory předžaludku a snižuje též produkci slin.
- Nebezpečná krmiva jsou mokrá (po dešti, orosená), namrzlá (jinovatka), zapařená a znečištěná záplavami nebo kejdiváním. Dále jsou nebezpečné luštěniny a jetele, trávy a obiloviny s vysokým obsahem rostlinných proteinů, pektinů. Nebezpečná je též pastva na brambořistích a řepništích. Nebezpečí tympanie zvyšuje i pastva stáda proti větru (polykání vzduchu).

Patogeneze

- Zvýšená fermentace je provázena nadměrnou tvorbou plynů (CO_2 , H_2S , NH_3). Zejména při nedostatku hrubé vlákniny, mucinů a tuků v obsahu předžaludku neodcházejí tyto plyny regurgitací a naopak se vytvářejí drobné bublinky a postupně dochází ke zpěnění obsahu (pěnová tympanie).
- Následkem zvětšení objemu vzrůstá tlak stěny předžaludku, což dále snižuje motoriku a současně vede ke stlačení kardie a znemožnění odchodu plynů.
- Vzniká tlaková nedokrevnost orgánů dutiny břišní, tlačení plic dýchacími obtížemi a přetížení oběhového ústrojí. Pokud se netvoří bublinky ani pěna, tak plyn se hromadí ve formě jedné velké bubliny (tympanie prostá)

Symptomatologie

- Obvykle je vyšší sezónní výskyt koncem jara, začátkem léta a koncem podzimu.
- Tympanie vzniká za 1-4 hodiny po příjmu rychle kvasného krmiva.
- Pozorujeme neklid, pokopávání po břichu, apatii. Zvířata stojí s otevřenou tlamou, slintají, někdy zvracejí, opakovaně se staví k močení a kálení.
- Objem břicha se zvětšuje, zejména v levé polovině jsou stěny břišní silně napjaté. Zvýšený dech a tep, sliznice cyanotické, výtok slin a hynou udušením.

Diagnóza

- Staví se na základě anamnézy a klinických příznaků. Rozlišujeme pěnivou tympanii od prosté (poklep, sondáž, trokarování).

Terapie

- Její efekt záleží na rychlosti zásahu. Stádo je nutné odehnat z nebezpečné pastvy.
- Postižená zvířata nemohou ulehnout, pokud je to možné, postavíme je přední částí těla výše, nebo je pomalu ženeme do kopce (jen lehčí případy)
- Těžké případy musíme ošetřit přednostně a nejlepší zákrok je trokarování. Tento léčebná zákrok spočívá v odstranění plynů a zabránění jejich další tvorby.
- U prosté tympanie lze vypustit plyny sondou nebo je vytlačit (ošetřující sevře ovci svrchu koleny, pozvedne jí hlavu a tlakem kolen se pokusí plyny vypudit).
- Při pěnivě tympanii nemá trokarování ani sondáž požadovaný účinek a proto je nutná včasná aplikace antitympanik.

Prevence

- Přejít na zelené krmení, nebo na pastvu musí být pozvolný po předešlém podání sena nebo slámy před výhonem na pastvu. Vhodná je také přerušovaná pastva.
- Nepást po dešti, nebo po jinovatce, nepást proti větru.
- V ovčárně musí být k dispozici lékárnička s dostatkem antitympanických léčiv, sond a trokarů. Personál musí být vycvičen v provádění účinné prevence a první pomoci.

NAKAŽLIVÉ KULHÁNÍ (NAKAŽLIVÁ HNILOBA PAZNEHTŮ)

Nakažlivé kulhání ovcí je nejčastější infekční příčinou kulhání ve stádech ovcí. Je to velmi bolestivé onemocnění, které u postižených zvířat výrazně snižuje možnost pohybu a tím i příjem potravy. Výsledkem je úbytek hmotnosti, který ovlivní plodnost bahnic, predisponuje výskyt ketózy březích bahnic, porody malých jehňat, zastavuje produkci mleziva a výrazně omezuje tvorbu mléka. U beranů dochází k výraznému snížení plodnosti, které se odrazí ve sníženém počtu narozených jehňat.

Etiologie

- Původcem je bakterie *Dichelobacter (Bacteroides) nodosus* (14 sérotypů).
 - Je málo odolná vlivům vnějšího prostředí - sluneční paprsky ji ničí za 8-10 hodin, přístup kyslíku za 24 hodin, vysušení za 3-7dnů, teplota 55 °C za 15 minut, běžné dezinfekční prostředky během několika minut, mimo zvíře vydrží plně infekční v nejpříznivějších podmínkách max. 10 dnů. Jejím rezervoárem jsou mikroabscesy paznehtů subklinických nosičů. Má schopnost produkovat enzymy, které rozrušují tkáň paznehtů.

Patogeneze

- Zárodky proniknou poraněnou škárkou paznehtů, pomnoží se a způsobují hnisavou nekrózu, která končí rozpadem rohoviny paznehtů

Symptomatologie

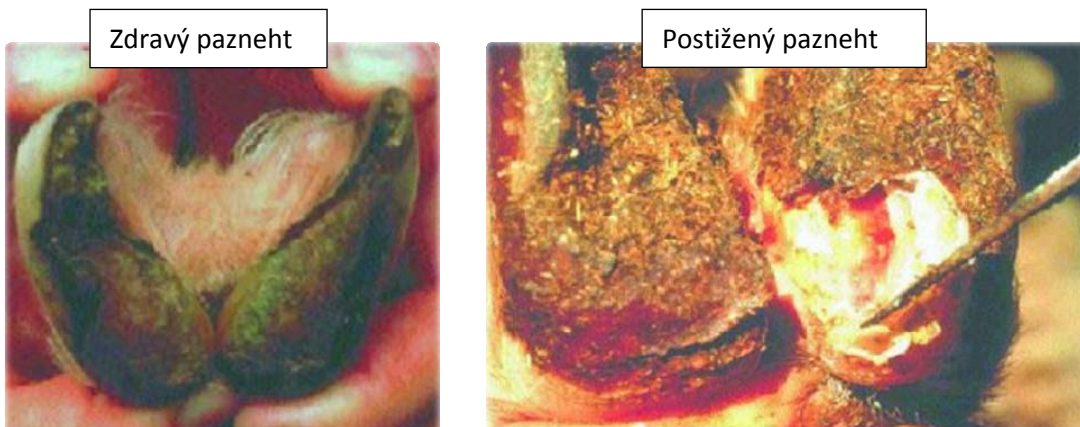
- Hlavním klinickým příznakem nakažlivého kulhání ovcí je výrazné zapáchání, kulhání, hubnutí, bývá postižená velká část stáda.
- Kulhání je zpravidla velmi intenzivní (ovce nezatěžují končetiny), postiženo bývá současně několik končetin, zpravidla obě hrudní.
- Hlavním obdobím výskytu je jaro a podzim, kdy teploty převažují nad 10°C. Vlhké počasí vede ke změkčení kůže v meziprstí a tím ke zvýšení náchylnosti k infekci.
- Predispoziční faktory jsou tedy mokré stání, pastviny, blátivé kamenité cesty, které dále zraňují postižené části končetin.

Diagnóza

- Klinické posouzení lézí – typické patologické změny na paznehtech
- V případě prvních infekcí ve stádě vždy bakteriologické vyšetření (anaerobní kultivace nekrotického materiálu a izolace *Dichelobacter nodosus*).
- Bakteriologická kultivace

Prognóza

- Vzhledem k zachování života zvířete při patřičné léčbě příznivá
- Vzhledem k eradikaci původce ze stáda vždy dubiozní

<http://www.ifauna.cz/ovce-kozy/clanky/r/detail/47/nakazlive-kulhani-ovci>

Terapie

- Chirurgické ošetření (odstranění nekrotické tkáně, formaldehyd, obvaz), ošetření antibakteriálními roztoky
- Koupele – modrá skalice, formalin
- Celková aplikace antibiotik

Prevence

- Přísun zvířat do chovu pouze z chovů s naprostou známou nakažovou situací.
- Preventivní dezinfekce paznehtů zvířat formou pravidelných koupelí ve vanách a rohožích s antibakteriálním roztokem (10% modrá/zelená skalice, 5-10%formaldehyd)
- Zoohygiena

GANGRENÓZNÍ MASTITIDA

Gangrenózní mastitida se vyskytuje sporadicky v průběhu prvních tří měsíců laktace, je to často spojené s nedostatečným množstvím mléka bahnice a její podvýživou, nebo po intenzivním sáním u jehňat. Tento stav je častější u bahnic kojících trojčata nebo dvojčata, a velmi vzácné u bahnic s jedním mládětem.

Etiologie

- Původcem je Staphylococcus aureus

Patogeneze

- Postižené ovce ubírají na hmotnosti, gangrenózní tkáň na vemeni nakonec opadáva a zůstávají velké granulační léze s povrchní bakteriální infekcí. Granulační tkáň se může množit i v průběhu následujících měsíců.

Symptomatologie

- Ovce jsou často depresivní, oddělují se od zbytku stáda, někdy oddalují zadní nohu na strašně postižené části.
- Vemeno je výrazně oteklé s fialovým až černým zabarvením pokožky.

Diagnóza

- Provádí se na základě klinických příznaků

Terapie

- Antibiotika, mohou se také použít lokální antibiotika, aby se zabránilo progresi onemocnění.
- Jehňata od postižených ovcí by měla být přemístěna.

Prevence

- Odpovídající úroveň výživy by měla být zachována v průběhu březosti a začátku laktace, aby se zabránilo odřeninám na struku. Doplnkové podávání může být považováno za obnovení tělesné kondice bahnic, prevenci gangrenózní mastitidy a zlepšení laktace.

DYSFUNKCE PŘEDŽALUDKŮ

Patologický projev je lokalizován v předžaludcích. Jsou to dysfunkce způsobené poruchou fermentace a biochemismu = netraumatické.

ACIDÓZA BACHOROVÉHO OBSAHU

Etiologie

- Vzniká při náhlém příjmu velkého množství lehce rozložitelných sacharidů. Jedná se většinou o melasu, cukrovou řepu, nebo obilné šroty.

Patogeneze

- Dochází k pomnožení grampozitivních bakterií v bachorové tekutině (streptokoky a laktobacily). Roste produkce kyseliny mléčné, přičemž dochází k poklesu pH (méně jak 5), což vede k vymizení nálevníků a tudíž i k poklesu tvorby mastných kyselin, které produkují. Nakonec odchází k zástavě bachorové motoriky.

Symptomatologie

- Lehká forma – přechodné nechutenství, snížená činnost předžaludků
- Těžká forma – kolikové příznaky, hypotermie, skřípání zuby, sténání, agonie
- Chronická forma – pokles tuku, nízké přírůstky

Diagnóza

- Na základě klinického vyšetření a anamnézy.
- Vyšetření bachorové tekutiny – mléčně šedá (pH 3,8-5), bez nálevníků, kyselý zápach.
- Vyšetření krve a moči – kyselé pH

Prognóza

- U lehkých forem příznivá

Terapie

- Lehká forma – do bachoru aplikovat roztok jedlé sody v kombinaci s bachorovou tekutinou od zdravé krávy. Antibiotika do bachoru
- Těžká forma – aplikace roztoku jedlé sody s vápníkem přímo do žíly. Opakovaný výplach bachoru, celková aplikace antibiotik + ochranná léčba jater – nitrožilní aplikace roztoku aminokyselin

Prevence

- Pozvolný přechod krmiva s vysokým obsahem cukrů. Při zkrmování většího počtu těchto krmiv přidáváme v malém množství jedlou sodu na neutralizaci bachorové pH hodnoty.

ALKALÓZA BACHOROVÉHO OBSAHU

Etiologie

- je vyvolána nadměrným podáváním krmiva s vysokým obsahem stravitelných dusíkatých látek při nedostatku sacharidů, nebo při otravě močovinou.

Patogeneze

- Zvyšování koncentrace amoniaku, vysoká hodnota pH (nad 7) vedoucí k poklesu počtu bachorových nálevníků. Zamezení resorpce Ca a Mg.

Symptomatologie

- Lehká forma – přechodné nechutenství, snížená činnost předžaludků
- Těžká forma – těžká tympanie, křeče, slintání
- Chronická forma – bez klinických příznaků

Diagnóza

- Na základě anamnézy, klinického vyšetření a vyšetření bachorové tekutiny – tmavěhnědozelená, pH 7,2 – 8. Vysoké je i pH moči.

Terapie

- Lehká forma – podáme roztok octa či kyseliny mléčné (možno naředit) do bachoru, heřmánkový čaj, probiotika. Je možné podat i melasu či šrotu na neutralizaci pH.
- Těžká forma – výplach bachoru, nitrožilně můžeme aplikovat přípravky s vápníkem a hořčíkem v případě křečí. Nitrožilně se podává také 20% roztoku glukózy a 0,9% roztoku chloridu sodného

Prevence

- Složení krmné dávky, podávání kvalitních krmiv, postupný návyk na nově zkrmovaná krmiva.

HNILOBA BACHOROVÉHO OBSAHU

Etiologie

- vzniká při zkrmování nahnilých a zaplísňených krmiv, popřípadě krmiv silně znečištěných hlínou či vodou. Velmi často navazuje na bachorovou alkalózu.

Patogeneze

- Vysoká hodnota pH bachoru, zvyšuje se podíl hnilobných mikroorganismů v bachoru + se tvoří jejich toxiny

Symptomatologie

- Nechutenství, apatie, pokles užitkovosti, porucha trávení – střídavé průjmy, poškození jater – bolestivost

Diagnóza

- Na základě klinických příznaků a anamnézy + vyšetření bachorové tekutiny – kašovitá s hnilobným zápachem a vysokou hodnotou pH, vysoká koncentrace amoniaku.

Terapie

- Výplach bachoru, antibiotika do bachoru, melasa na snížení pH hodnoty

Prevence

- Dodržovat základní zoohygienické podmínky – zkrmovat pouze kvalitní krmiva

CHOROBY LÁTKOVÉ VÝMĚNY

KETÓZA

Ketóza je velmi akutní porucha látkové výměny, především porucha metabolismu glycidů při které se v krvi, moči a mléku a vydechovaném vzduchu hromadí ketonové látky při současné hypoglykémii. Vyskytuje se především v oblastech s rozvinutým chovem ovcí. Postihuje ovce jen v posledním stádiu gravidity. Ketóza postihuje zejména ovce, která mají dvojčata, či trojčata. Náchylnější jsou ovce těch plemen, které mají větší sklon k ukládání tuku (merinky).

Etiologie

- Příčinou choroby je především nesprávné krmení, ale nejvíce porucha metabolismu glycidů spojená s hypoglykemií.
- Tento stav nastává, když ovce přijímají jen hrubá krmiva, bez dostatečného množství živin, což způsobuje zanedlouho nedostatek energie. Takovéto krmení je i chudé na obsah bílkovin.
- Pokud se zvířata předtím dobře nakrmili, usadili si mnoho tuku a neměli možnost dostatečného pohybu, je možnost vzniku onemocnění veliká.

Patologickoanatomický obraz

- Charakterizuje tukovou degeneraci ledvin, jater a někdy i srdcového svalu.

Symptomatologie

- Klinické příznaky se objevují většinou 2-3 týdny před termínem bahnění.
- Ovce jsou smutné, nežerou, stojí se svěšenou hlavou na jednom místě a nevšímají si okolí.
- Nerady se pohybují, a když jsou přinucené chodit, jsou nejistě a potácejí se.
- Postižené ovce velmi zeslábnou, zůstávají ležet s hlavou otočenou na bok, anebo dozadu. Vzniká tachykardie. Motorika bachoru úplně přestává. Zvířata velice chudnou a vypadává jim vlna.
- Onemocnění probíhá bez horečky a v pokročilém stádiu vnitřní tělesná teplota spadá pod 37°C.
- Nervové příznaky se projevují klonickými křečemi, které postupují od hlavy (stahy uší, víček a pysku) na celé tělo, dále skřípání zuby a někdy i oslepnutí. Potom ovce ztratí vědomí, upadají do kómatu a úplně vysílené uhynou.

Prognóza

- Je dubiozní až nepříznivá. Pokud nastane potrat je prognóza příznivější.

Diagnóza

- Určuje se na základě klinických příznaků a laboratorního vyšetření krve a moči.

Terapie

- Při pokročilých klinických formách není vždy úspěšná. Je třeba nemocné ovce ze stáda izolovat a hned aplikovat glukózu + inzulín. Jako zdroj lehkostavitelných sacharidů se podává denně v nápojích melasa.

Prevence

- Gravidní ovce mají mít k dispozici kvalitní krmivo, nejvíce v posledním stádiu gravidity, ale nesmí být přetučnělé. Proto je důležitou prevencí 2 měsíce před bahněním důležitý pohyb. Dva měsíce před porodem je třeba koncentraci energie v krmné dávce zvýšit, ale usazení tuku není žádoucí.

MYOPATIE /myodystrofie/

Nutriční svalová degenerace je těžké a náhlé onemocnění jehňat, charakterizované degenerací především kosterní svaloviny. Nejčastěji ve věku 2-8 týdnů (je tak i u telat, prasat a drůbeže).

Etiologie

- Primární příčinou je deficit přirozených antioxidantů vitamínu E a současně působícího selenu v krmné dávce vysokogavidních a laktujících ovcí a v návaznosti na to nízký obsah těchto biofaktorů v mlezivu bahnic.
- Jehňata se líhnou s nízkou koncentrací vitamínu E v krevním séru v důsledku omezeného diaplacentárního přenosu z matky do plodu.

Patogeneze

- Při nedostatku vitamínu E a selenu dochází k dystrofickým změnám ve svalovině vlivem poruchy metabolismu bílkovin, které jsou odbourávány z postižených svalů (vzhledem připomínají kuřecí maso, nápadný je i úbytek svaloviny i na srdci).

Symptomatologie

- Někdy se jehňata narodí už mrtvá, anebo hynou krátko po ulehnutí.

- Jehňata se napřed nerada pohybují, lehce se unaví, zaostávají v řadě za matkami. Příjem krmiva je zachovalý. V dalším průběhu choroby odumírají končetiny, chodí zešíroka, nejisto a potácejí se – což je nejvýraznější na pánevních končetinách. Zanedlouho zůstávají ležet, nezvládnou vstát a ani po zdvihnutí se neudrží na nohách.

Prognóza

- Při včasném zavedení terapie je příznivá.
- Úplná regenerace svalstva trvá delší čas. Uzdravená zvířata zaostávají určitý čas ve vývoji.
- Při pokročilých změnách svalstva je prognóza nepříznivá.

Diagnóza

- Vychází se z klinického obrazu, ze zjištěných hladin enzymů úzce spojených s metabolismem svalů.

Terapie

- Používáme přípravky na báze vitamínu E a selenu.

Prevence

- Gravidním a dojícím ovcím se má podívat plnohodnotné krmivo. Mezi krmiva bohaté na vitamín E patří zelené krmivo, otruby, kukuřice a oves. Nejbohatším zdrojem jsou obilné klíčky a z nich vylisovaný olej.
- Všeobecně je také doporučováno preventivní dávka přirozených antioxidantů. Preventivně se také může jehňatům aplikovat Selevit. Dále se může podávat minerálovitaminový doplněk pro ovce, případně lizy pro ovce s obsahem seleničitanu sodného.

INFEKČNÍ NEMOCI – BAKTERIÁLNÍ

LISTERIÓZA

Akutní nebo latentně probíhající onemocnění všech druhů zvířat (včetně člověka) se zánětem CNS, u březích samic aborty a u mláďat septikémie. Probíhá zpravidla sezónně (leden – březen), což souvisí s oslabením organismu graviditou, nevhodným počasím, zkrmováním často nekvalitní siláže a senáže.

Etiologie

- Původcem je *Listeria monocytogenes* – G⁺ tyčinka s řasinkami. Byli izolované z vody, povrchu vody, na pastvinách, ze siláže a senáže, z odpadových vod.
- Je to onemocnění přenosné na člověka.
- Rezervoárem patogenních kmenů jsou hlodavci.

Patogeneze

- K infekci dochází přes sliznici gastrointestinálního traktu, občas přes spojivky nebo urogenitální aparát. Septikémie mláďat vzniká jako následek intrauterinní infekce. U latentně infikovaných zvířat klinická listerióza propukne ve stresových situacích, které vedou k oslabení organismu (gravidita, roční období atd.)

Symptomatologie

- Septická forma – méně častá, vyskytuje se u novorozených mláďat. Mláďata hynou za 24-48 hodin za příznaků plicního edému a průjmu. Trpí nechutenstvím, mají zvýšenou teplotu a výtoky z nosu a očí
- Encephalitická forma – dochází k postižení hlavových nervů – nejistá chůze, pohyb v kruhu, vytočený krk, shlukování, ochrnutí, neschopnost pohybu a následuje úhyn - 3.-10. den
- Forma abortů
 - 1. polovina březosti – odumření plodu
 - 2. polovina březosti – předčasný porod, zadržetí lůžka, nízká životaschopnost mláďat

Diagnóza

- Zjišťuje se podle klinických příznaků a po průkazu původce - kultivace

Prognóza

- Nepříznivá

Terapie

- Vysoké dávky antibiotik

Prevence

- Dodržení optimálních podmínek chovu (asanace prostředí), výživa (technologie přípravy, skladování). Doporučuje se podávání probiotického přípravku PROCAL ovcím po celý rok.

Původce *Listeria monocytogenes*

<http://www.foodsafety.asn.au/resources/listeria-monocytogenes/>

INFEKČNÍ NEMOCI – VIROVÉ

NEŠTOVICE OVČÍ /variola ovina/

Horečnaté, infekční, virové, často smrtelně probíhající onemocnění charakterizované rozšířením kožních erupcí (změn). Onemocnění se vyskytuje především v Africe, Asii a občas v JV státech Evropy.

Etiologie

- Původce je virus z čeledi Poxviridae, rod Capripoxvirus
- V zevním prostředí odolává 3-6 měsíců, ničí ho hniloba

Patogeneze

- K zavlečení nemoci může dojít nemocnými zvířaty (dovoz, vlna), k nakažení může dojít respirační cestou a hmyzem.

Symptomatologie

- Inkubační doba 4-8 dní
- Horečka, oteklá víčka, hnisavý výtok z nozder, rozsáhlé kožné léze se vyskytují především na neosrstěných místech
- Zpočátku se jedná o zarudnutí kůže, poté puchýřky s překrvenými okraji, lokální edém a zánět. Následuje hojení puchýřku, při kterém může vznikat nekróza kůže, doprovázená vznikem specifických jizev. U těžkých případů se mohou tyto puchýřky a jizvy tvořit i v plicích. V případě sekundární infekce hrozí celková otrava organismu a smrt.

Diagnóza

- Klinické vyšetření, laboratorní vyšetření

Terapie

- Se neprovádí, léčí se pouze případné sekundární infekce – antibiotiky. Po překonání onemocnění dochází k celoživotní imunitě.

Prognóza

- Nepříznivá

Prevence

- Ochrana před zavlečením viru

KATARÁLNÍ HOREČKA OVCÍ /BLUE TONGUE/

Je to onemocnění domácích a divoce žijících přežvýkavců.

Etiologie

- Původcem je virus Bluetongue z čeledi Reoviridae, rod Orbivirus
- Přenašečem je krev-sající hmyz, konkrétně tiplík.

Patogeneze

- Virus katarální horečky ovcí je schopen přežít období bez výskytu dospělých tiplíků, tato schopnost se nazývá "overwintering" (přezimování).
- Po bodnutí infikovaným tiplíkem je virus dendritickými buňkami transportován do přilehlých mízních uzlin, kde se virus pomnoží. Poté se šíří do krve, krví je zanesen do dalších mízních uzlin, sleziny a plic.

Symptomatologie

- Nákaza se projevuje horečkou, záněty a otoky hlavy, víček, uší a všech sliznic. Zejména na sliznici dutiny ústní se objevují krváceniny a vředy. Cyanóza jazyka se objevuje vzácně. Postižená zvířata nadměrně sliní a objevuje se u nich výtok z nozder – zpočátku vodnatý, později hlenohnisavý, někdy i s příměsí krve. Ke konci horečnaté fáze onemocnění se rozvíjí otok a zčervenání v oblasti přechodu kůže a rohoviny paznehtů laminitida a svalové nekrózy, zhoršení kvality vlny, v některých případech průjem a zvracení s rizikem aspirační pneumonie.
- Březí ovce mohou zmetat nebo rodit malformovaná jehňata.
- Akutní fáze – úhyn za 7-9 dní na plicní edém
- Chronická fáze – úhyn za 3-5 týdnů na celkové vyčerpání

Prognóza

- Nepříznivá

Terapie

- Se neprovádí

Prevence

- Ochranná opatření a likvidace táda.

Překrvení sliznice pysků

Hnisavá tlama

<http://www.oaksumperk.cz/index.php?p=kataralni-horecka-ovci-modry-jazyk>

PŘÍMĚŤ PYSKOVÁ

Infekční virové onemocnění ovcí a koz, které se projevuje změnami kůže pysků, někdy i distálních částí končetin a sliznice dutiny ústní. Je přenosný na člověka.

Etiologie

- Původcem je epiteliotropní virus z čeledi Poxviridae, rod Parapoxvirus
- Ve vnějším prostředí je odolný

Patogeneze

- Bránou infekce je dutina ústní, pohlavní ústrojí nebo kůže vemene po poranění, po rozmnožení způsobuje změny na predilekčních místech

Symptomatologie

- Inkubační doba je 5-8 dní
- Po napadení se vytvoří zarudlé skvrny – pupeny – z nich se tvoří puchýřky s lymfou, které praskají a tvoří se vřídky.

Diagnóza

- Podle klinického a serologického vyšetření.

Prognóza

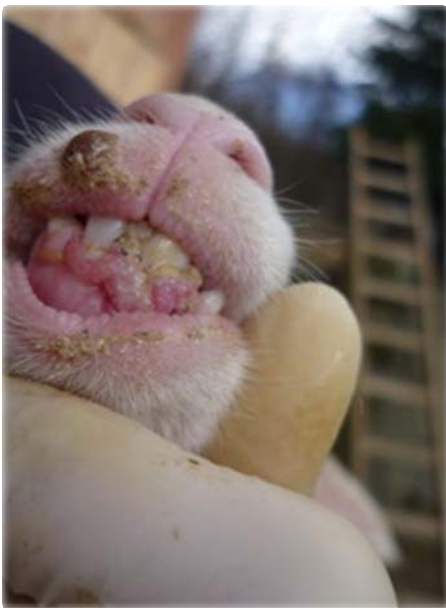
- Nepříznivá

Terapie

- Se neprovádí, v případě citlivých zvířat se provede jejich likvidace

Prevence

- Ochrana před zavlečením do chovu

[http://www.poddracimkamenem.cz/blog/post/2010/03/31/Ovce-primet-pyskovaContagious-Ecthyma-\(CE\)OrfSore-MouthPustular-DermatitisPapillomatosisBradavice-u-ovci.aspx](http://www.poddracimkamenem.cz/blog/post/2010/03/31/Ovce-primet-pyskovaContagious-Ecthyma-(CE)OrfSore-MouthPustular-DermatitisPapillomatosisBradavice-u-ovci.aspx)

<http://eagri.cz/public/web/svs/portal/zdravi-zvirat/kataralni-horecka-ovci/diferencialni-diagnostika.html>

SLINTAVKA A KULHAVKA /SLAK/

Akutní, vysoce nakažlivé virové onemocnění sudokopytníků. Nejvnímavější k infekci je skot, prase a ovce. Slintavka a kulhavka je jednou z nejnakažlivějších infekčních chorob na světě.

Etiologie

- Původcem je RNA virus z čeledi Picornaviridae, rodu Aphthovirus (evropské typy O,A,C, asijské typy Asia1, africké typy SAT1, 2, 3).
- SLAK se přenáší přímým kontaktem s nemocným zvířetem a nepřímo přes kontaminované sekrety, exkreta, živé či neživé přenašeče nebo vzduchem.

- Virus se vylučuje slinami, lymfou, mlékem, močí, trusem, semenem, slzami, plodovými obaly i vydechaným vzduchem po celou dobu klinického průběhu nemoci.

Patogeneze

- K infekce dochází aerobně i alimentární cestou, přes mizní uzliny do krve a pak do ostatních tkání. V buňkách sliznice jazyka a v buňkách neosrstěné kůže se rychle množí a vzniká druhá virémie projevující se horečkou a vznikem aft.

Symptomatologie

- Inkubační doba je 2-8 dní
- Hlavním klinickým příznakem jsou puchýře na jazyku, v dutině ústní, na mulci a na končetinách – paznehtech. Puchýře během krátké doby nemoci praskají a na jejich místě zůstávají afty, které mohou být kontaminovány bakteriemi.
- Pro zvířata jsou léze bolestivé, a proto dochází k nadměrné produkci slin, postižená zvířata skřípají zuby, trpí nechutenstvím, apatií, kulhají a ulehají.

Terapie

- Se neprovádí

Prevence

- Ochrana chovů a vypracování pohotovostních plánů.

PARAZITÁRNÍ NEMOCI - ENDOPARAZITÉ

MOTOLIČNATOST /fasciolosa/

Fasciolóza je významné pastvené onemocnění ovcí vyskytující se ve všech oblastech. Výrazně narušuje celkový zdravotní stav, snižuje užitkovost a způsobuje i hynutí zvířat.

Etiologie

- Původce je: motolice jaterní (*Fasciola hepatica*) – je to zelenožlutý, plochý, listovitý hermafrodit, ve velikosti 2-3 cm.
- Vyskytuje se na mokřích pastvinách.
- Vývoj: Motolice kladou ve žlučovodech vajíčka, odtud se dostávají do střeva a trusem ven. V teple a vlhku (kaluže, bažiny) se líhnou obrvené larvy – miracidia, která ve vodě plavou. Když se setká miracidium s plžem bahnatkou, vnikne do ní a dále se vyvíjí. V plži vývojem přes generace redií vznikne několik set cercárií – s ocásky. Cercárie opouštějí bahnatku a usazují se na rostlinách, ztrácí ocásek, tvoří ze sekretu žláz obal (cystu) a vytvoří další stádium – adolescarie. Ty jsou schopné invaze (trávou, vodou). Cysty se žaludeční šťávou rozpustí, mladé motolice se vrátí do oběhu dostávají do jaterní tkáňa a jdou zde několik týdnů. Pak pronikají do velkých žlučovodů, za 5-6 týdnů pohlavně dospívají a kladou vajíčka.

Patogeneze

- Adoleskárie způsobují v játrech nejprve akutní fasciolózu a dalším působením chronickou fasciolózu.

Pitevní nález

- V jaterním parenchymu lze zjistit mladé, několik milimetrů dlouhé larvičky.
- Chronická forma je charakterizována parenchymatózní a intersticiální hepatitis a cirhózu jater.

Symptomatologie

- Při slabé invazi probíhá onemocnění subklinicky.
- Akutní forma je charakterizována výrazným nechutenstvím, anémií, zvýšenou teplotou, poruchami tráven, průjmy, nebo střídavou zácpou, cirkulačními a dýchacími poruchami a je provázena hynutím.
- Při chronické formě jsou stejné symptomy, ale méně zřetelné.

Diagnóza

- Stanovuje se podle klinických příznaků a koprologického nálezu, potvrdí se pitvou.

Terapie

- Provádí se vždy při zjištění fasciolózy ve stádě. Ve stádech s velkým počtem zvířat je vhodné ověřit snášenlivost léčiva u menšího počtu zvířat. Moderní antifasciolika jsou velmi účinná a málo toxická.

Prevence

- Správná výživa a hygiena chovu. Největší význam má plnohodnotná výživa, organizace pastvy a profylaktická dehelmintizace.
- Na rozdíl od odčervování dvakrát do roka (na podzim a na jaře) má se toto podle potřeby opakovat od října ve čtyřtýdenních nebo šestitýdenních intervalech, a to až do dosažení podstatné defasciolizace zvířat.
- Také je nutná úprava pastvin, vyhubení mezihostitelů.

Motolice jaterní

http://cs.wikipedia.org/wiki/Motolice_jatern%C3%AD

CYSTICERKÓZA /CYSTICERCOSIS/

Etiologie

- Tkáňová cestodoza, vyvolaná larvocystou tasemnice *Taenia hydatigena*. Dosahuje délky až 5m. Definitivními hostiteli jsou pes, kočka a různí divoče žijící masožravci. Mezihostiteli jsou ovce, kráva, koza, spárkatá zvěř aj.
- Zvířata se nakazí potravou nebo vodou znečištěnou trusem masožravců, který obsahuje články tasemnice *T. hydatigena*. V trávicím ústrojí mezihostitele se z vajíčka tasemnice uvolňují larvy (onkosféry), které putují ze střeva přes vena portae do jater. V důsledku migrace játry dostávají játry mramorovitý vzhled.
- Vývoj ukončí jen onkosféry, které prošly játry, ostatní hynou. Cysticerky se vyvinou za 7-8 týdnů, jejich požitím se nakazí masožravci, v jejichž tenkém střevě se z nich za 11-12 týdnů vyvine pohlavně dospělá tasemnice, která zde parazituje 2-7 měsíců.

Patogeneze

- V průběhu migrace onkosfér dochází k traumatizaci stěny střeva, jater a pobřišnice. U jehňat dochází k akutní peritonitidě s nepříznivou prognózou.

Symptomatologie

- Dochází ke zvýšení teploty, zrychlení pulsu a dechu. Kromě anémie sliznic, inapetence a průjmu se zjišťuje zvýšená bolestivost jater, stěny břišní a ascites.

Diagnóza

- Stanoví se na základě pitevního nálezu (cysticerky na peritoneu a na játrech), nově též metodou ELISA.

Terapie

- Není dosud známá

Prevence

- Postižené orgány a kadávery zpracovat v kafileríích, kde tak nelze, spálit, nebo hluboko zakopat do země. Ovčácké psy je nutné odčervovat ve dvouměsíčních intervalech po celý rok.

VRTOHLAVOST /COENURÓSA/

Etiologie

- Onemocnění vyvolává tasemnice multiceps multiceps, která je 1m dlouhá a má 200-500 článků.
- Definitivními hostiteli jsou pes, vlk, liška. Mezihostiteli ovce zřídka skot, příležitostně koza, prase, kůň, králík a i výjimečně člověk.
- Larvocysta tasemnice Taenie multiceps napadá mozek a míchu. V mozku naroste do takové velikosti, že zatlačí 1/3 mozkové hmoty. Zralý boubel (cenurus) obsahuje 300-400 skolexů.
- Vývoj – ovce se nakazí příjmem krmiva a vody znečištěné výkaly ovčáckých psů pokud obsahují vajíčka tasemnic. Z vajíček se ve střevech ovcí uvolňují onkosféry, které pronikají aktivně přes sliznici střešní do krevních nebo lymfatických cév a krví do mozku, míchy nebo jiných orgánů. Jen onkosféry, které migrovaly do nervové soustavy se dále vyvíjejí, ostatní zahynou. Při migraci vyvolávají záněty. Psi se nakazí při sežrání napadeného mozku nebo míchy a v jejich střevě se vyvine za 40-70 dní dospělá tasemnice, která může žít i několik roků a stát se ohniskovým zdrojem vrtohlavosti.

Patogeneze

- Vývoj onemocnění je podmíněn počtem cenurů a jejich lokalizací.
- V první fázi migrace larev narušuje sliznici střeva, ve druhé mozkovou tkáň. Dochází k zánětu mozku a mozkových plen.
- K poruchám CNS dochází následkem traumatizace šedé nebo bílé hmoty.
- Po usazení onkosfér v mozku zmizí nervové příznaky a ovce je 2-3 měsíce zdánlivě zdravá. Po-té boubel svoji velikostí způsobí trvalé změny mozkové tkáně.

Symptomatologie

- Akutní – v době migrace – zvýšený trias, malátnost, polehávání, přechází v chronickou
- Chronická – po období klidu – ztráta zraku, narážení do překážek, typické pohyby do kruhu nalevo nebo napravo jsou předzvěstí úhynu

Diagnóza

- Ověřují se RIA a ELISA metody.

- Oftalmoskopicky – na protilehlém oku proti centru je trvale změněná ostrost, konfigurace a barva papily očního nervu. Dále určujeme podle typických klinických příznaků a oční alergickou zkouškou.
- Lze také potvrdit pitvou.

Terapie

- U nás se neprovádí.

Prevence

- Eliminace nemocných zvířat a zneškodňování napadených orgánů. Psi se odčervují pravidelně ve dvouměsíčních intervalech.

PARAZITÁRNÍ NEMOCI - EKTOPARAZITÉ

KLOŠOVITOST

Klošovitost je velmi rozšířenou ektoparazitózou vyskytující se ve všech krajinách světa. Způsobuje snížení kvality a množství vlny, anémii a zhoršení celkového zdravotního stavu. Největší výskyt klošovitosti bývá koncem zimy a v jarních měsících. Většinou do tohoto období patří stříhání a kotění ovcí. V letních měsících při pohybu na pastvě se počet parazitů snižuje.

Etiologie

- Původcem je kloš ovčí /*Melophagus ovinus*/
 - Bezkrídla larvorodá moucha, která dosahuje v dospělosti 3-6mm
 - Parazituje výlučně na ovcích, v rouně přetrvává celý svůj život (4-5 měsíců) při neustálém vývoji bývá stádo ovcí napadnuté celý rok.
 - Vývojový cyklus je krátký – do 12 hodin se larva zakulí, do 24 hodin se z kukly líhne kloš, který do 10 dnů pohlavně dospějí) a proto se při velmi příznivých podmínkách velmi solně množí.

Patogeneze

- Kloš migruje v rouně, na povrchu kůže na kterou se přisají a pijí krev a tím traumatizují kůži.
- Vznikají drobné a mnohopočetné hematomy
- Při silné invazi jehňat je zpozorována výrazná anémie.
- Kloš může být i přenašečem zárodků některých nemocí (trypanosóma, virus pneumonie jehňat)

Symptomatologie

- Na ovcích s dlouho vlnou je kloš lokalizován na celém povrchu těla. Po ostříhání se zaměřuje na hlavu a krk. Z ostříhaného rouna (pokud se ovce stříhají v ovčárně) kloš přechází na jehňata, na kterých způsobuje masivní invaze.
- Ovce jsou nespokojené, projevuje se u nich výrazné svědění, při silném napadnutí anémie a snížení hmotnosti přírůstků.

Prognóza

- Příznivá

Terapie a prevence

- Aplikujeme koupele, postřiky. Poprašky kontaktních insekticidů s reziduálními účinky, která při silné invazi opakujeme za 21 dní. Nejčastěji se používají vodné roztoky na báze chlorovaných uhlovodíků a organofosfátů.

- Při prevence je třeba dbát i na stříhání ovcí ve vyhrazených prostorech mimo ovčárnu.

<http://www.biolib.cz/cz/image/id71644/>

Kloš ovčí

Zdroje

Vrzgula, Leopold, 1927-, Jagoš, Přemysl, 1930-2009. *Vnútorné choroby prežúvavcov a ošípaných*. 2. Leopold Vrzgula, Přemysl Jagoš a kolektiv. 1. vyd. Bratislava : Príroda, 1986. Živočišná výroba. 284 s.

Kuběnová, Hana. *Nemoci ovcí a koz*. 15 s.

www.ifauna.cz (15. 4. 2014)

www.zemedelskekomodity.cz (23. 4. 2014)

www.zootechnika.cz (2. 5. 2014)

www.vetservis.sk (6. 5. 2014)